

ДЕГЛОБАЛИЗАЦИЈА

ПРЕПОРУЧУЈЕМО | 04.02.2015 | 11:34

СИНИША ЉЕПОЈЕВИЋ

Обриси нових подела света су мање-више већ видљиви, и то не би требало да генерише нови рат. Али...

Све се чешће може чути како је актуелно заоштравање односа међу великим силама уствари обнављање некадашњег хладног рата. Јавна реторика заиста подсећа на пропаганду из времена хладног рата, али већина политичких хроничара сматра да није реч ни о каквом новом хладном рату, него о процесу деглобализације. Савремени свет се у основи деглобализује. Свет напушта систем који је такозвана глобализација подразумевала у последњих двадесет година.

Бивши совјетски лидер Михаил Горбачов је међу онима који најгласније упозоравају да је најновије заоштравање односа између Америке и Русије у ствари нови хладни рат, који би, према његовом мишљењу, могао да прерасте и у прави ратни сукоб. Таква упозорења се, међутим, у западној пропаганди пре свега користе да се прикрије стварни суштински процес у ововременом свету, а то је процес деглобализације.

Додуше, деглобализација би, ако је судити по историји, у ратном смислу могла бити и далеко опаснија од некадашњег хладног рата. Хладни рат, окончан пре 25 година, није довео до правог рата, али је једна друга глобализација и потом деглобализација у 20. веку довела до два светска рата.

Сарадња међу народима и њиховим земљама одувек је постојала а прва глобализација, у оном смислу шта она данас значи, иницирана је када су банкротирале јавне финансије Британске империје 1901. године. Шта се после у свету дешавало добро је познато, али се не би смело заборавити да је и савремена глобализација иницирана великом кризом у западном свету.

Та криза је годинама успешно прикривана такозваном западном победом у хладном рату и тријумфом Запада у распаду комунизма. Иако је глобализација омогућила Западу да извуче огромно богатство из „поражених“ земаља и деценијама живи од туђег рада, показало се, међутим, да би највећу цену на крају управо могао да плати сам Запад, који је, уљуљкан у животу на трошак других, у глобализацији остао без сопствене реалне економије, без привреде и научно-технолошког развоја. Сада, када већина западних земаља губи финансијску и економску доминацију, појавио се страх од доминације „побеђених“, којима је управо глобализација и отворила нове и неслућене могућности.

ОГРАЂИВАЊЕ ЗАПАДА

У том страху, који није без основа, Запад покушава да се заштити супротним процесом, деглобализацијом и стварањем сопствених интересних територија, тржишта, и у том циљу генерише заштравање односа у свету који би пре свега Западу, тачније Америци, требало да обезбеде његово двориште, његову интересну зону. То је, како изгледа, позадина свих заштравања и генерисања проблема на светској сцени. Тај у основи западни пораз у токовима глобализације настоји се прикрити од јавности, па се генеришу сукоби за које се могу лако искористити уврежене старе предрасуде у западном јавном мњењу, па је тако прва на удару Русија.

О Русији и Русима на Западу постоје дубоке старе предрасуде, још од пре комунизма, и тај део јавне свести је најлакше искористити. У том духу је и лансирање приче о новом хладном рату. Али после Русије на ред ће доћи и други „непријатељи“, пре свега Кина а потом и велике земље Јужне Америке.

Иако је у јавној комуникацији деглобализације Запад најгласнији, утисак је да он у том процесу увелико касни. Они други су о деглобализационој судбини глобализације одавно били свесни, па су пре неколико година кренули у стварање сопствених интеграција, сопствених организација како би се заштитили од доминације Запада, коју му је донела глобализација у првим годинама. Истовремено су, упркос високој цени коју су платили, вешто користили саму глобализацију. Тако је у западним школама, које су имале предност у односу на друге делове света, ишколовано стотине хиљада младих стручњака које су западно знање пренели у своје земље, пренесена је технологија и потом развијана независно од Запада и на темељу тога грађена моћна привреда.

Историјско искуство тих земаља их је учило да тај **процес пљачке у форми глобализације не може дуго да траје** и те земље су очигледно биле спремне да плате ту високу цену да би створиле сопствену базу за преузимање не само иницијативе него и сопствене судбине. И то се и догодило, и оно што сада Запад покушава да учини, да деглобализује свет, те земље су већ одавно почеле да раде. Водеће међу њима су Русија, Кина и Бразил, и то свака у свом региону, а онда и међу собом формирањем такозване БРИКС групе. Русија има царински савез са другим земљама Совјетског Савеза и Евроазијску унију, Кина је доминантна у Шангајској иницијативи а Бразил у Јужној Америци.

СУПЕРИОРНИ НОВИ СВЕТ

У јавности је мало познато да те земље имају и велики технолошки и научни развој. Међу њима предњачи Кина, која већ сада поседује знање и технологију не само на нивоу Запада него у неким областима, као у електроници, и далеко напреднију. Кина данас, на пример, има најразвијенију компјутерску технологију на свету, али и у грађевинарству, посебно у инфраструктурним радовима.

А знање је моћ, као што је то најбоље показала Америка у деценијама после Другог светског рата.

Те „друге“ земље су истовремено свесне да њихов нарастајући потенцијала мора да прати и изградња њихових, нових глобалних институција јер постојеће, које је формирао и кориштио Запад нису од користи.

Тако је БРИКС формирао сопствену развојну банку, неку врсту „монетарног фонда“, Кина је формирала Азијску развојну банку а ускоро све те земље прелазе и на сопствену технологију међународног платног промета. Кина је развила компјутерску технологију тог новог система међународног платног промета, која ће почети да функционише за мање од годину дана и која је у својој дигиталној природи далеко развијенија од постојећег западног Swift-а. Swift је још увек аналогни систем, и банке имају доста проблема у његовом коришћењу јер је све мање компатибилан са развојем компјутерских система банака. Увођењем засебног а далеко модернијег система међународног плаћања у делу света на који отпада не само половина светске трговине него и мотор глобалног економског развоја Запад остаје без контроле великог дела финансија, што је истовремено до сада највећи губитак западне моћи. Ко контролише тај има и утицај. Са засебним платним системом долази и коришћење сопствених валута, па ће тако из половине светске трговине амерички долар да испадне из игре а самим тим и као средство државних девизних резерви.

Запад је, додуше, свега тога одавно свестан, али ништа није учинио како би пратио такав развој у свету. Тачније, били су свесни многи људи, али они не одлучују. **Западне државе су своје судбине препустиле банкама и компанијама** а политичари које народ бира на изборима су само постали медијска машинерија и гласноговорници крупног капитала, а не људи који су их бирали. А банке и компаније не интересује смисао друштвеног развоја, него само зарада, и у том циљу је све дозвољено а држава је ту само да сервисира ту амбицију. Поједностављено говорећи, то је основа узрока савремене кризе Запада.

А ГДЕ ЋЕ ЕВРОПА

Сада су се, међутим, ти, што Енглези кажу, „дебели мачкови“ уплашили за сопствено богатство које би могло не да нестане него да буде преузето од оних који раде и стварају, који имају привреду и који коначно једини имају стварни новац. У том страху и жељи да сачувају оно што већ имају, Запад је кренуо у процес деглобализације и стварање сопственог забрана, одељеног од других. Невоља је, међутим, што је Запад свих ових година губио време, па је и у процес деглобализације кренуо касно, и отуда долази та изузетна агресивност.

У губљењу времена Западу, уствари Америци, није много преостало простора за свој утицај. Америка је већ изгубила Јужну Америку, изузев Колумбије, у Африци је све мање важна а у Азији, сем Јапана и Јужне Кореје, може да рачуна, што је иронија, још само на Вијетнам, мада се и та земља окреће Русији. На Блиском Истоку Америка је и даље утицајна, али није више доминантна сила.

-Америци је у процесу деглобализације, како сада ствари стоје, преостала још само Европа и за Европу ће се Америка борити и по цену рата. То је потпуно јасно и у том светлу би требало гледати на актуелно заоштравање односа са Русијом а преко украјинске кризе.

Крајњи амерички циљ дестабиловања Украјине је, то је ваљда сада јасно, Европа, а не Русија. Још од самог почетка изласка Америке на међународну сцену, на крају Првог светског рата, амерички циљ је био да одвоји Европу од Истока. Све што је и чињено у последњих стотину година, од финансирања фашизма у Немачкој до стварања НАТО и Европске уније било је у функцији тог циља. Како сада стоје ствари, Америка је на добром путу да задржи Европу, и то поново искључиво преко сукоба са Русијом и неговања страха од Русије.

Људска друштва су живи, сложени механизми па је неизвесно како ће се даље развијати и свет и деглобализација. Историја није резултат жеља и планова, него реалности коју многи планови и интереси генеришу, али под терором догађаја, а не жеља. Јасно је, међутим, да ће будући међународни поредак бити темељен на неким новим поделама које не морају бити искључиво територијалне, али ће основу подела ипак чинити територије.

Такву судбину, утисак је, свет прихвата, или барем то прихватају доминантне силе, упркос јавној реторици, али је проблем шта ће чије бити. Историја сугерише да поделе не могу бити без рата, па се намеће питање да ли ће актуелна деглобализација заиста довести до новог ратног сукоба.

Обриси нових подела света су мање-више већ видљиви, и то не би требало да генерише нови рат. Али рат би могао да избије ако неко не жели да буде у делу поделе којој је припао, а за то незадовољство добије подршку неке друге стране.

На пример, Европа.